

eerst in de zomer van 1892 gelukte het minister N. G. Pierson een vermogensbelasting en een partiële inkomstenbelasting in beide kamers der Staten-Generaal aangenomen te krijgen en ook toen nog ontstak hij daarmee een aanmerkelijk en vermoedelijk representatief deel van de vermogende bevolgingsklassen in heftige verontwaardiging ³²). Maar de kentering was onmiskenbaar.

4

Het is een gewoon verschijnsel, dat evoluties in het staatkundig denken zich slechts met aanmerkelijke vertraging openbaren in de gemeentelijke politiek: gemeenteraden hebben misschien van nature *a narrow outlook*. De Haagse Hofvijver heeft maar beperkte afmetingen, doch permitteert toch de zwemmer meer armslag dan een plaatselijke eendenkom. Zeker penetreerde de geschetste denkgroei voorlopig niet in de drie voornaamste tehuizen van de Rotterdamse liberalen: de sociëteit 'Amicitia', de kiesvereniging 'Orde' en 'de pers van Nijgh' ³³). In de eerste werden de potten te vuur gezet, in de tweede de koks en de kelners met zorg uitgekozen en de derde bracht de maaltijden aan de man. Geen cynischer getuige daarvan dan de merkwaardige immigrant Oldenkott, die met de trots van de geboren Amsterdammer neerzag op de Rotterdamse samenleving, waarin hij vergeefs een soort zending had pogen te vervullen ³⁴). *Rotterdam à vol d'oiseau* heet het wrede portret, dat de stad aan de Nieuwe Maas als *Putropolis* onsterfelijke bedoelde te maken. Ik heb die scheldnaam eens door 'Rotstad' vertaald ³⁵), maar ben – door een opmerking van de heer Van der Blom tot nadenken gebracht ³⁶) – te rade geworden, dat deze vertaling te laf is. Het *praefixum ornans* 'rot' heeft blijkens aanduidingen als een 'rotboek', een 'rothuis', een 'rotvent' zozeer aan inflatie geleden, dat het nauwelijks suggestie meer wekt van de geur, die de fijngevoelige Oldenkott aan de naam meegaf; daarom geef ik nu de voorkeur aan de nadrukkelijker interpretatie 'stad van verrotting'. Volgens de minzame Oldenkott werd Rotterdam geheel beheerst door *le parvenisme du jour et la plutocratie de l'heure qu'il sonne*, die de mond vol heeft van liberalisme, maar elke zweem van vrijheid met kracht onderdrukt. Aan de Maas, zo getuigt hij, hebben domheid en ijdelheid hun zetel opgeslagen, zoals de wintervorst volgens Tollens op Nova-Zembla ³⁷).

Er is meer dan één reden om Oldenkotts giftige karakteristiek